

Кафедра соціальної роботи та мовної підготовки

Схвалено:

На засіданні кафедри соціальної роботи та
мовної підготовки

Протокол № 10 від 23 червня 2024 р.

Завідувач кафедри *Лариса*
ОЛЕКСІЄНКО

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ТА ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА »**

Спеціальності: 231 Соціальна робота

Освітнього рівня: перший (бакалаврський) рівень

Освітньої програми: «Соціальна робота»

Спеціалізація: _____

Кременчук, 2024

Розробники силабусу навчальної дисципліни:

Луканська Галина Анатоліївна – старший викладач кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Викладач:

Луканська Галина Анатоліївна – старший викладач кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Силабус розглянуто на засіданні кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Протокол № 10 від 23 червня 2024р.

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Соціальна реабілітація та інклюзивна освіта
Шифр та назва спеціальності	231 Соціальна робота
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Статус дисципліни	обов'язкова циклу професійної підготовки
Кількість кредитів і годин	5 кредитів / 150 год Лекції: 26 Практичні заняття: 26 Самостійна робота студентів: 98
Терміни вивчення дисципліни	7 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	екзамен
Сторінка дисципліни на сайті	

2. Загальна інформація про викладача. Контактна інформація

Луканська Галина Анатоліївна	
Науковий ступінь	-
Вчене звання	-
Посада	старший викладач кафедри соціальної роботи та мовної підготовки
Контактна інформація викладача:	
E-mail	lukanska@ki-maup.com.ua
Контактний тел.:	+380951552752
Телефон кафедри	
Портфоліо викладача	

3. Анотація курсу

Семестр: VII семестр

Мова навчання: українська.

Ключові слова: соціальна інклюзія, соціальна ізоляція, соціальна інтеграція, реабілітація, інклюзивна освіта, корекційно-розвивальна робота, жестова мова.

Мета курсу: сформувати базові знання роботи з особами з інвалідністю та професійно-орієнтованого світогляду на проблеми соціальної інклюзії, підготувати майбутніх фахівців до соціально-педагогічної діяльності у навчальних закладах, соціально-реабілітаційних центрах, інклюзивно-ресурсних центрах тощо.

Предмет курсу: теоретичні, науково-методичні, соціально-психологічні та нормативно-правові засади соціальної інклюзії.

Програмні компетентності:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

СК-1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

СК-2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів

СК-3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

СК-4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

СК-9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.

СК-11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

СК-15. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.

СК-16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

СК-18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

СК-20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

СК-21. Здатність застосовувати знання з інклюзії при роботі з різними групами клієнтів.

СК-22. Здатність застосовувати технології соціальної реабілітації для актуалізації процесів соціальної реадaptaції.

Результати навчання:

ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.

ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

ПРН 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

ПРН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й оснажувати клієнтів.

ПРН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

ПРН 24. Знати особливості інклюзивної роботи та вміти застосовувати знання інклюзії на практиці.

4. Зміст курсу

Змістовний модуль 1. Теоретичні та нормативно-правові аспекти основ соціальної інклюзії.

Тема 1. Соціальна ізоляція, соціальна інклюзія та соціальна інтеграція. Поняття «інвалідність», основні причини інвалідності, категорії та моделі, групи інвалідності. Історичний аспект ставлення до людей з інвалідністю.

Тема 2. Нормативно-правова база забезпечення прав, реабілітації та соціального захисту людей з особливими потребами в Україні. Міжнародні документи, що захищають і гарантують права людей з особливими потребами.

Тема 3. Державна типова та індивідуальна програми реабілітації осіб з інвалідністю. Мета, завдання, загальна спрямованість, структура, принципи формування та умови реалізації програми. Гарантовані державою реабілітаційні послуги. Додаткові реабілітаційні послуги.

Змістовний модуль 2. Практичне застосування форм та методів роботи в інклюзивному середовищі.

Тема 4. Види реабілітацій для людей з інвалідністю. Медична та фізична реабілітації. Соціальна реабілітація. Психологічна реабілітація. Педагогічна реабілітація. Професійна реабілітація. Трудова реабілітація. Побутова реабілітація. Фізкультурно-спортивна реабілітація. Методи та засоби проведення реабілітації. Особливості проведення реабілітаційних заходів. Установи, що займаються реабілітацією.

Тема 5. Витоки та концептуальні положення інклюзивної освіти. Правова основа. Умови та стратегії. Досвід впровадження інклюзивної освіти в Україні та світі. Ресурси для запровадження інклюзії в освіті. Ключові особи. Команда фахівців в інклюзивному навчальному закладі. Навчальні програми та плани. Соціально-педагогічний супровід в ДНЗ, ЗНЗ та ЗВО.

Тема 6. Методологічні та нормативні засади інклюзивної освіти. Універсальна доступність навчального закладу. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання. Психолого-педагогічне оцінювання здобувачів з особливими освітніми потребами. Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти.

Тема 7. Специфіка спілкування і співпраці з особами з інвалідністю у навчальному закладі. Особливості соціальних контактів та співпраці з особами з особливими потребами в інклюзивному освітньому просторі. Основи жестової мови. Класифікація жестових мов. Українська жестова мова.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: мультимедійне обладнання, комп'ютери, системи он-лайн тестування, платформа дистанційного навчання.

5. Політика курсу

Лекційні та практичні заняття проводяться у аудиторіях Інституту та/або з використання технологій дистанційного навчання на платформі Zoom. Відвідування занять (очне або дистанційне) з навчальної дисципліни «Основи соціальної інклюзії» є обов'язковим. Здобувачі мають обов'язково інформувати викладача про неможливість відвідати заняття та строго дотримуватися строків виконання завдань передбачених курсом. Пропущені семінарські заняття або контрольні заходи (з поважної причини) мають бути відпрацьованими в поза навчальний час у консультативні години.

Вагоме значення має академічна доброчесність, оскільки навіть окремий випадок її порушення вважається серйозним проступком та може призвести до несправедливого перерозподілу оцінок і загального рейтингу здобувачів. Індивідуальні завдання здобувачів мають бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на

використані джерела, фабрикування джерел, втручання в роботу інших студентів є прикладами академічної недоброчесності, виявлення ознак якої є підставою для викладача не зарахувати роботу незалежно від обсягу її плагіату чи обману. Іншими порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація даних, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. За порушення її принципів здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності (повторного проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторного проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; позбавлення академічної стипендії тощо).

Окрім цього, під час занять або поза ними здобувачі вищої освіти мають демонструвати повагу та толерантність по відношенню до усіх учасників освітнього процесу, дотримуватися правил внутрішнього розпорядку Інституту, всіх принципів та положень нормативних документів щодо організації навчального процесу у ЗВО.

Система оцінювання та розподіл бюджетного часу: Поточний контроль

Тема / завдання	Форма контролю (звітності)/ макс. кількість балів	Бюджет навчального часу			Примітки
		Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота студента	
Тема 1.	ПР-5	2	2	10	
Тема 2.	ПР-5	4	4	10	
Тема 3.	ПР-5	4	4	10	
Підсумкове тестування за модулем 1	ПТ-5				
Тема 4.	ПР-5	4	4	10	
Тема 5.	ПР-5	4	4	10	
Тема 6.	ПР-5	4	4	10	
Тема 7.	ПР-5	4	4	10	
Підсумкове тестування за модулем 2	ПТ-5				
ІНДЗ-15				28	У разі необхідності здобувач може виконати додаткове ІНДЗ та підвищити свою оцінку
ПК-40					
Всього:	100	26	26	98	

Умовні позначення: ПР – робота на практичних заняттях, ПТ – підсумкове тестування, ІНДЗ – індивідуальні навчально-дослідні завдання, ПК – підсумковий контроль (екзамен).

Підсумковий контроль:

Формою підсумкового контролю дисципліни є екзамен. Оцінювання результатів навчання здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Підсумковий

контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі сумування оцінок за всі види контролю, які мали місце протягом семестру та оцінюються сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, – 35 балів). Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимально – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів).

Форма перевірки та оцінювання завдань самостійної роботи

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Індивідуальні навчально дослідні завдання (ІНДЗ) мають на меті сформувати у здобувачів навички працювати з теоретичними першоджерелами з проблематики соціальної інклюзії та інклюзивної освіти, проводити самостійну науково-пошукову та творчу роботу з метою дослідження теми, презентувати її результати публіці та застосовувати дослідницькі навички в реальних професійних ситуаціях. Вони є важливим етапом підготовки до написання курсових та дипломних робіт для отримання ступеня бакалавра та магістра, оскільки допомагають опанувати навички добору, а також, на основі вивчення, узагальнення, систематизації й аналізу матеріалів, зробити відповідні висновки.

ІНДЗ полягають у підготовці здобувачем презентацій та проектів за тематикою курсу. Тему ІНДЗ студенти обирають довільно на початку вивчення дисципліни, виконують її у поза аудиторний час, а презентують результати під час вивчення відповідної теми курсу або по закінченню відповідного тематичного модуля. Здобувачі мають виконати обов'язково одне ІНДЗ за тематикою курсу. Однак, у разі необхідності здобувач може виконати додаткове ІНДЗ та підвищити свою оцінку.

Орієнтовний перелік тем для ІНДЗ з дисципліни

(можлива зміна теми, її конкретизація чи генералізація за умови узгодження з викладачем)

1. Перелік послуг Центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів.
2. Труднощі інтеграції дітей з інвалідністю в освітній процес та шляхи їх подолання.
3. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища.
4. Концепція універсального дизайну та принципи її впровадження.
5. Соціально-педагогічний супровід здобувачів у ЗВО.
6. Корекційно-педагогічний супровід інклюзивної освіти.
7. Програма навчального та корекційно-розвивального процесу.
8. Модифікація та адаптація навчальної програми з урахуванням принципу соціальної інклюзії.
9. Підходи, методи та інструменти оцінювання навчальних досягнень осіб з інвалідністю в освітніх закладах різного рівня.
10. Роль родини в процесі інтегрування дитини з особливими потребами в освітнє середовище.
11. Роль ІРЦ у наданні психолого-педагогічної допомоги дітям з інвалідністю.
12. Соціально-педагогічний супровід дітей з інвалідністю в умовах інклюзивного процесу в освітніх закладах різного рівня.
13. Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів.
14. Індивідуальний навчальний план та його складові.

15. Успішні практики створення інклюзивного освітньо-виховного простору в навчальних закладах України.

16. Історія виникнення мови жестів та її роль в забезпеченні рівного та інклюзивного соціального середовища.

17. Дослідження специфіки роботи реабілітаційних центрів України, що надають медичну та фізичну реабілітацію для дітей з особливими потребами.

18. Проблеми побутової реабілітації як повсякденності для людей з особливими потребами.

19. Аналіз законодавчих документів України для молоді з особливими потребами.

20. Аналіз сучасних програми розвитку інклюзії на місцевому рівні та дослідження її подальших перспектив.

ІНДЗ оцінюється максимально у 15 балів за наступними критеріями:

15 балів – чіткість, послідовність та логічність викладу матеріалу з наданням актуальних даних у формі презентації, в повному обсязі володіє матеріалом, активно відповідає на запитання учасників обговорення, аргументовано доводить свою точку зору, наводить приклади її імплементації на практиці;

10 балів – послідовність та логічність викладу матеріалу з наданням актуальних даних у формі презентації, володіє інформацією фрагментарно, активної участі у дискусії не бере, відповісти на додаткові запитання не може, не має чітко сформованого бачення проблематики та прикладів практичного застосування;

5 балів – студент виконав ІНДЗ у формі презентації з наданням неактуальних чи неповних даних, відповідає лише на запитання висвітлені у представленому дослідженні, не може дискутувати та обґрунтовувати власну думку, навести приклади.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
75 - 81	C		
68 - 74	D	задовільно	
60 - 67	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика академічної доброчесності:

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);

- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

Рекомендовані джерела

Основні:

1. Козирев М. П. Соціальна педагогіка : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 352 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3617/1/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3_%D0%9A%D0%9E%D0%97%D0%98%D0%A0%D0%84%D0%92_18-02-21.pdf
2. Чупахіна С. Основи інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2020. 96 с. URL: <https://bibloano.oano.od.ua/uk/site/elektronna-biblioteka-.html>
3. Фурман А.В. Теоретична модель емпатійної взаємодії психолога з клієнтом: циклічно-вчинковий підхід. Психологія і особистість. 2022. № 2 (22). С. 56-77.
4. Миколук С. Сирітство в Україні в умовах війни: соціальна робота та соціальна допомога. Ввічливість. Humanitas. 2022. №3 С. 61-68. URL: [Http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/humanitas](http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/humanitas)
5. Миколук С. Професійне вигорання соціальних працівників в умовах війни. Ввічливість. Humanitas. 2022. № 6. С. 31-36. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022> .
6. Кутепова Є. М. Досвід взаємодії спеціальної (корекційної) і загальної освіти в умовах інклюзивної практики. Психологія і педагогіка. 2021. № 1. С. 103-112.
- 7.

Допоміжні:

1. Включення і рівність. Моніторинг включення стандартів Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю до «Національної стратегії у сфері прав людини» та інших довгострокових рішень в Україні. Звіт громадських об'єднань людей з інвалідністю. ГС ВГО «Національна Асамблея людей з інвалідністю України», 2020. URL: <https://naiu.org.ua/wp-content/uploads/2020/03/NAIU-Report.pdf>
2. Волгіна О.М. Соціальний супровід людей з інвалідністю на робочому місці : посібник ПРООН в Україні, Спільна Програма «Сприяння інтеграційній політиці та послугам для людей з інвалідністю в Україні». К. : Ваіте, 2018. 36 с. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/802eea1d507082f96828df62fa1e4fdbaaa90716717f0dddc90fc909154bde7a.pdf>
3. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с. URL: <https://bibloano.oano.od.ua/uk/site/elektronna-biblioteka-.html>
4. Конвенція про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
5. Луканська Г. А. Соціальна інклюзія як спосіб забезпечення прав осіб з інвалідністю в кризових ситуаціях. Наука та освіта під впливом глобальних викликів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Міжнародний гуманітарний дослідницький центр. Чернівці, 2024. 256 с. С. 164-167. URL: <https://researcheurope.org/wp-content/uploads/2024/02/re-30.01.24.pdf#page=164>

6. На шляху до інклюзії: соціальна робота з дітьми з інвалідністю та їхніми сім'ями: посібник / А. М. Гладішук, Н. М. Горішна, І. П. Криницька, О. М. Мороз, Т. В. Семигіна, М. О. Скочко, Г. І. Слезанська, О. Ю. Столярик, Ж. В. Петрочко. Житомир: ТОВ «505», 2024. 380 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/386290276_ETICNI_ASPEKTI_SOCIALNOI_ROBOTI_Z_DITMI_Z_INVALIDNISTU_TA_IHNIMI_SIM'AMI
7. Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2053-19#Text>
8. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги супроводу під час інклюзивного навчання : Наказ Міністерства соціальної політики від 23 грудня 2021 № 718. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0072-22#Text>
9. Про затвердження концепції розвитку інклюзивного навчання : Наказ МОН України № 912 від 01.10.2010. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>
10. Про затвердження Положення про Державну соціальну службу України: Постанова КМУ від 22 травня 2019 р. № 458. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/458-2019-%D0%BF#Text>
11. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : Постанова КМУ № 957 від 15 вересня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>
12. Про освіту : Закон України № 2145-VIII (Редакція станом на 01.01.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
13. Психологічний супровід інклюзивної освіти: методичні рекомендації / автор. кол. за заг. ред. А. Г. Обухівська. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 92 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/709275/1/%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D1%96%D1%8F.pdf>
14. Семигіна Т. В. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. URL: https://www.researchgate.net/profile/Tetyana-Semigina/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota/links/5eddf6ae299bffd20bd86768/Sucasna-socialna-robota.pdf
15. Заєркова Н. В., Трейтяк А. О. Інклюзивна освіта від А до Я : poradnik dla pedagogiv i bat'kiv. Київ, 2016. 68 с. URL: https://ippo.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2016/08/n_zaerkova_a_tretyak_inkl_osvita_vid_a_do_ya.pdf
16. Тоні Бут. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб. / пер. з англ. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 190 с. URL: <https://knowledge.org.ua/wp-content/uploads/2020/08/IndexForInclusion.pdf>

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: www.mon.gov.ua